

MKI 4:1

Barabás T. János
Pászván Zsolt
Rostás-Péter István
Pataky István

HOGYAN ALAKUL ROMÁNIA POLITIKÁJA 2024-BEN?

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „*Hogyan alakul Románia politikája 2024-ben?*”

Barabás T. János

A román külügyminisztérium honlapján található összefoglaló szerint az ország külpolitikai napirendjét az határozza meg, hogy az EU tagállamként tevékenyen részt vesz „Európa jelenlegi problémáinak” orvoslásában, így például a gazdasági növekedés újjáélesztésében, a munkanélküliség elleni küzdelemben, a belső töredezettség mérséklésében, az energiaunió létrehozásában, az európai gazdasági, politikai struktúrák véglegesítésében, illetve az instabil szomszédsággal való kapcsolatok javításában. Románia figyelemmel kíséri a gazdasági és monetáris unió megerősítéséről szóló vitákat, különösen a bankunió létrehozásával és a kiegyensúlyozott megoldások elfogadásával kapcsolatosakat, amelyek tisztességes bánásmódot biztosítanak az euróövezeten kívüli tagállamok számára is. Románia külpolitikájának sarokköve az Egyesült Államokkal való stratégiai partnerség, amely magában foglalja a biztonság és a védelem területén való együttműködést, valamint a fekete-tengeri partnerségi együttműködést. Az ország NATO-tagsága szintén alapvető elem, ami Románia nemzeti biztonsági stratégiájának középpontjában áll. A Moldovával való kapcsolatok erősítése és európai törekvéseinek támogatása a külpolitika különleges prioritásai közé tartozik. Az összefoglaló szerint a román diplomácia következetesen azon dolgozik, hogy az Európai Unió külpolitikája különleges helyet biztosítson a keleti szomszédságnak, hogy az Unió világos európai perspektívát adjon a Moldovai Köztársaságnak, és támogassa Grúzia és Ukrajna, valamint a nyugat-balkáni államok európai perspektíváját. Külpolitikájában Románia különös hangsúlyt fektet a stratégiai partnerségekre és a Németországgal, Franciaországgal, az Egyesült Királysággal, Lengyelországgal, illetve Törökországgal fenntartott privilegizált kapcsolatokra – teszi hozzá a román külügyminisztérium.

Ha a fentebb idézett politikailag szándékokat összevetjük a valósággal, akkor a román nemzetközi kapcsolatok esélyei távolról sem ilyen reménykeltőek – szomszédunk mentségére – főleg a külvilág zavarai miatt:

- Egyszerre szándékoznak elmélyíteni kapcsolataikat az USA-val, és erősíteni integrációjukat az EU intézményeivel. Jelenleg mindkét nyugati tömb kvótákkal és különadókkal sújtja a másik felet a gazdasági kapcsolatokban (acélipar, IT, GMO-termékek, multinacionális vállalatok adózása), és így egyszerre integrálódni mindkét táborba nehéz feladat.

- Az USA és az EU is várhatóan sokkal inkább belső gondjaikkal lesz elfoglalva, lásd a költségvetési problémákat, vagy a *woke* kontra szuverenista ellentétet. Emellett szaporodnak a jelek, hogy a Nyugat legkésőbb jövőre lezárná az ukrajnai háborút. Mindez zavart fog okozni a kevesebb támogatást és figyelmet kapó román politikában.
- Donald Trump amerikai elnökjelöltségért folytatott menetelése máris átalakítja a globális geopolitikát: néhány külföldi kormány késleleti döntéseit abban a reményben, hogy jobb üzletet tudnak majd kötni Washingtonnal egy év múlva (Vlagyimir Putyin), mások viszont pont ellenkezőleg, siettetik céljaik megvalósítását (Volodimir Zelenszkij). Németország és Franciaország számára mindez azt jelentheti, hogy egyre inkább egyedül kell szembesülnie külpolitikai kihívásaival. Ez utóbbi nehezebbé teszi például a román katonai beszerzések tervezését. A COP28 környezetvédelmi folyamat és a szabadkereskedelmi tárgyalások máris bizonytalanabbá váltak.
- A nemzetközi politika az ukrajnai háborúra, a gázai és a közép-keleti konfliktusokra, a Tajvan körüli feszültségekre és az Egyesült Államok elnökválasztására összpontosít, ezekben az összefüggésekben Románia fontossága nem kimagasló, ami nem kedvez a bukaresti külpolitikai agenda sikerének.

A román külügyminisztérium szövegéből kitűnik, hogy komoly gondokat észlel szomszédságpolitikájában, és emiatt is tágabb körben keresi fő regionális partnereit. Ez az ambiciózus politika viszont nem realista, mert mellőzi természetes gazdasági partnereit: Olaszországot, Ausztriát, Magyarországot, Szerbiát és Bulgáriát. Ez utóbbi tény azt tükrözi, hogy Bukarest regionális hatalomként tekint ránk – ezért lehet óvatos a gazdasági együttműködéssel szemben. Ugyanakkor Lengyelországnak és Törökországnak Bukaresttel nem azonosak a gazdasági, energiaügyi és biztonsági érdekei a Fekete-tengeren. Románia gazdasági struktúrája gyenge, nincsen saját tulajdonú nagyvállalata, demográfiai dráma zajlik, a korrupció politikumot a titkosszolgálatuk tartja össze, infrastruktúrája, oktatási és egészségügyi rendszere elmaradott – nincs tehát alapja regionális nagyhatalmi vágyainak. Kína és Ázsia teljes hiánya a „stratégiai partnerek” közül, mellőzésük a gazdaságpolitikában is azt jelzi, hogy a hivatalos célok nem elérhetőek, hiszen Párizs és Berlin is épít az ázsiai kapcsolatokra. A 2024 decemberi elnökválasztások után a román külpolitika várhatóan rá lesz kényszerülve egyfajta kigazításra. Az addigi periódus újból átmeneti jellegű lesz, ami kétoldalú kapcsolatainkat is lassítani fogja.

Rostás-Péter István

Koalíciók esztendeje ez – meg a választásoké: 2024-ben a jelenlegi állás szerint Romániában ötször kell majd urnához járulni; a sorrend nem a legkedvezőbb, hiszen június 9-én tartják a 33 europarlamenti mandátumért kiírt választásokat. Ennek eredménye akár alaposan módosíthatja az addigi – amúgy sem letisztult – belpolitikai képletet. Indokolt tehát e rövid elemzéshez az év közepén még egy pótlást csatolni, amely jó eséllyel árnyalni fogja a korteskedéssel telített őszi időnyről kialakítható előrejelzéseket. Egyelőre az évkezdet gazda- és fuvarostiltakozásai, az egészségügyi ágazat követelése és a belügyminisztériumi alkalmazottak elégedetlensége arra utal, hogy szociális feszültségektől korántsem mentes évre számíthatunk, miközben az állami

büdzsé igen korlátolt lehetőségeket biztosít a kétpárti szocialista- nemzetliberális (PSD–PNL) koalíciós kabinetnek a valós és tartós válságkezelésre. További gondok jelennek meg várhatóan a közeljövőben az önkormányzatok visszanyesett költségvetése miatt, de mivel Románia mindig képes meglepni az elemzőt, egyéb szektorokban is mutatkozhatnak krízisek. Mindennek nettó haszonélvezője a szélsőséges ellenzéki párt, az AUR és a szintén parlamenti és szélsőséges nézeteket hirdető SOS párt; a legfrissebb (január közepén) közzétett mérések ezen rendszer- és elitellenes tábornak 25 százalék körüli támogatottságot mutatnak. Bár a kezdőmondatban a koalíciókról esett szó, itt egyelőre nem beszélhetünk a politikai paletta egyazon részén levő szereplők összefogásáról vagy szövetségéről. A kormányon levő PSD–PNL tandem viszonya viszontagságosnak mondható, ami az egyre gyakoribb üzenetések és sejtetések szintjén a népszerűségvesztés felelősségének a partnerre való áttolását, illetve a kormányzati sikerek – bármily szerények is lennének – vindikálását jelenti. Több egybehangzó értékelés azt valószínűsíti, hogy a júniusi voksolás után várható a jelenlegi kormányzati felállás változása, nevesen a kisebbik partner, a PNL kabinetből való kiszorulása. Alapkérdés, hogy a két fő politikai erő – amely januári felmérések szerint tudna parlamenti többséget alkotni – az év végi honi választások után folytatni fogja a koalíciós hatalomgyakorlást, tehát hogy a szociáldemokraták és a liberálisok felméri-e, hogy csak így képesek visszaszorítani a szélsőséges erőket, avagy párt- és csoportérdekeknek rendelik alá 2024-es akcióikat. A következő hónapokban az ellenzék is koalíciókkal fog próbálkozni. A progresszív USR (amelyet talán az LMP és a Momentum keverékéhez lehetne hasonlítani) a jobboldali PMP, Traian Băsescu egykori államfő pártja, és a Forța Dreptei – a liberálisokból kivált és Ludovic Orban volt pártelnök köré tömörülő zsebpárt – mintegy 15 százalékos szimpátiaindexnek örvend. Ellenzékiségük a parlamentben sporadikus, a közbeszédben erőtlen, kellő koherenciától mentes, egyelőre csak az látszik, hogy a bejutó helyek elosztása, a politikai túlélés az elsődleges szervező tényező. Végül az RMDSZ és a két kisebbik magyar párt (EMSZ, MPE): februárban várhatóan egyezség jön létre e három magyar csoport között, az viszont még nem világos, hogy az év valamennyi választására vonatkozó dokumentum, vagy egy lazább, további módosulásokat is megbíró keretegyezmény lesz.

Az előbbi, igencsak elnagyolt vázlatból is az látszik, hogy meglehetősen széttagolt, a pártprogramot a választási logikának alárendelő politikai arénával van dolgunk. Egyes választások összevonása várható – az alkotmányjogi és szakmai aggályok ellenére – mert ez a kormányzó pártok érdekét szolgálná, amennyiben a szélsőséges AUR és SOS támadóiban, rámenősebben tud kampányolni. Egy közös államfőjelölt (PNL–PSD) változata a közvélemény alakulásának a függvénye lesz, és szintén az AUR–SOS megállítást szolgálná – vélhetően a nyugati partnerek is ezt támogatnák. A táborok csak a nyár után vonulnak fel, s állnak csatasorba.

Pászkan Zsolt

A román politikát mozgató erőkre vonatkozó kérdés megválaszolásához előbb a román politika fogalmát kell meghatározni. Ugyanis a történelmi örökségből fakadóan a román politikai életet a nyugat-európai, de még a közép-európai államokhoz képest is sokkal nagyobb mértékben uralja a politikai színpad formális és informális szintjei

közötti egyensúlyhiány és az erőteljes alá-fölérendeltség, amelyet a rendszerváltás után a külső erők hatása csak tovább bonyolított. A román politika egyik gyengesége abból fakad, hogy a rendszerváltás utáni politikai közeg a szinte teljesen apolitizált tömegeből és egy nagyon szűk, politikailag ugyan aktív, de mentalitását tekintve a tagadás kultúrájában szocializálódott értelmiségi rétegből áll (azaz a demokratikus alternatíva zavaros). A hajdani történelmi pártok 1989 után külföldről visszatért képviselői már túl idősök voltak ahhoz, hogy ezen változtassanak. Az 1989 után létrejött pártok az állampárt struktúrájából érkeztek. Az, hogy éppen ki volt „frontos”, „szociáldemokrata”, „liberális”, vagy éppen nyíltan sovén magyarellenes (melynek pártszerű képződményei már akkor is többnyire a szélsőbaloldalon helyezkedtek el) csak a véletlen és esetenként utasítás kérdése volt, és ezek szinte valamennyien a volt állampárt átfestésével létrehozott Nemzeti Megmentési Front (FSN) metasztázisából jöttek létre. Közös jellemzőjük az volt és maradt a mai napig, hogy ideológiai megalapozottság hiányában az államszocializmus egyfajta változatát próbálták megvalósítani, az ettől való eltérések esetiek voltak – egészen a közelmúltig, amikor megjelent egyféle progresszivisták irányzat is (USR). A világháborúk előtti történelmi pártok hagyománya a nemzeti liberálisok (PNL) a biztonsági struktúrákból érkező, Traian Băsescu-féle Demokrata Párt (PD) általi bekebelezésével fejeződött be, gyakorlatilag visszaállítva a hajdani állampárt uralmát, csak ezúttal egy – elsősorban a nemzetközi rendszerbe való beilleszkedéshez szükséges – többpártiságot mímelő csomagolásban. A fentieket támasztja alá, hogy az 1989 óta eltelt több mint három évtizedben a Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) volt az egyetlen kísérlet egy ideológiavezérelt szervezet felépítésére, még akkor is, ha ez valójában az oligarchikus körök érdekeit szolgálta. Kezdeti sikerét nem ezen ideológiai eszközrendszer adta, hanem a társadalom politikai megújulásra való vágya. Az agresszív politikai gerillaakciókat a román politikai térben meghonosító USR ideológiai és szervezeti szétesése viszont megnyitotta az utat a politikai megcsontosodás következő fázisához, amelyet a szélsőséges populizmus gyakorlója, a Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR) és Diana Șoșoacă képviselnek. Még hozzá ebben a sorrendben, mert míg az AUR, távlati nemzetközi kapcsolódási lehetőségekre sandítva megpróbált a nemzetközi kínálatban futó témákra építeni, Șoșoacă megelégszik egy agresszív szereppel, abban bízva, nem alaptalanul, hogy akad legalább 5 százaléknyi román választópolgár, aki a politikából való kiábrándultság miatt őt választja.

A román politika informális csoportjai azt teszik, amihez a legjobban értenek, és amitől azt remélik, hogy megőrzi számukra a hatalmat: üzleti, információs és káderutánpótlási hálózatokat védenek, zsoldosként politizálnak. Minderre jó példa volt pár éve a bukaresti ortodox bazilika építésének korrupciós botránya, ahol napvilágra került a politikusok, egyházvezetők, üzletemberek, kijáróemberek titkos hálózata és milliós sikkasztásaik esetei. A hivatalos politikával párhuzamos informális politika jelensége már 1989 előtt megkezdődött, hiszen az állampárti titkosszolgálatok képviselői, illetve az általuk felügyelt gazdasági szereplők már akkor megkezdtek az informális kapcsolatok kiépítését külföldön is, ez a leginkább látható módon Traian Băsescu 15 évvel ezelőtti elnöksége alatt került a felszínre, amikor a volt kommunista ügynök elnök nem is csinált titkot színpalak mögötti kapcsolatairól. Vesztét az okozta, hogy azt hitte, az euro-atlanti, de elsősorban az egyesült államokbeli hatalmi köröket a háta mögött tudva minden belső ellenfelével leszámolhat. Csakhogy a Nyugatnak elsősorban biztonsági érdekei fűződtek hozzá és a román politikai elithez, és nem személye volt a fontos. Laura Codruța Kövesi főügyész, George Maior, illetve Florian Coldea a

Román Hírszerző Szolgálat vezetésében hamar rájöttek, mozgásterük növeléséhez nincs szükségük Băsescu közvetítésére, a mostani politikai képlet ennek az új összefogásnak az eredménye. E folyamat megerősítése, hogy Romániában már a látszatot sem kell fenntartani, hiszen a legfőbb román titkosszolgálat, SRI úgy maradt – a román törvényi rendelkezésekkel ellentétes módon – polgári igazgató nélkül, hogy az előző igazgató, Eduard Hellvig meg sem indokolta lemondását, Klaus Iohannis elnök pedig már egy fél éve még csak kísérletet sem tett új polgári igazgató jelölésére.

Az államfő elnökölte nemzetbiztonsági tanács (CSAT) minden erejével készül a 2024-es romániai választási szuperévre. Érdemes emlékeznünk, hogy az SRI Országos Kiberbiztonsági (Cyberint) Központja vezetője, Anton Rog tábornok tavaly kijelentette, hogy bármikor képesek más szervek, mint például az Országos Kiberbiztonsági Igazgatóság (DNSC) segítségével eltüntetni a nemkívánatos információforrásokat (honlapok, hírügynökségek, tévék, rádiók stb.) Az AUR sikere jelzi viszont, hogy létezik a fősodorral szembeni elégedetlenség, ami kétségessé teszi a k/özponti információbefolyásolás hatékonyságát. Ezért a romániai rendszerpártok most nehéz helyzetbe kerültek, hiszen egyszerre kell megfelelniük az euro-atlanti elvárásoknak és ugyanakkor érzik a román társadalom ezzel, ha nem is teljesen ellentétes, de már nem feltétlenül azonos irányú haladását. A számunkra egyelőre még megválaszolatlan kérdés az, hogy mennyire fog eltávolodni a hivatalos politika retorikája a nyugati szabványtól, újabb válságelemmel egészítve ki a román politikát három évtizede uraló bizonytalansági állapotot. Erre a következő fél évben kaphatunk majd választ.

Pataky István

A magyar–román államközi kapcsolatokat két esemény határozhatja meg 2024-ben. Az egyik a magyar európai uniós elnökség, a másik pedig a romániai választássorozat. Mindkettő az év második felére esik. Romániában a politikai élet fontosabb témái között továbbra is kiemelt helyen szerepel a schengeni csatlakozás kérdése. A légi és vízi közlekedésben márciustól megvalósuló román Schengen-tagságra egyfajta sikertörténetet igyekszik majd építeni a kormánykoalíció, az ellenzék ugyanakkor a hatalom kudarcaként fogja kommunikálni a teljes jogú tagság megszerzésének elmaradását, az osztrák vétő ezzel kapcsolatos fenntartását. Az év végén az államfőségről két mandátum után leköszönő Klaus Iohannis a nagykövetek előtt tartott januári előadásában azt mondta, reméli, hogy Románia „rövidesen” a szárazföldön is élvezheti a schengeni övezeti tagság előnyeit. Nem említett időpontot a lehetséges csatlakozással kapcsolatban. Ezzel szemben kormányzati szinten több alkalommal is emlegették annak esélyét, hogy még idén megvalósul a teljes jogú Schengen-tagság vagy egy pontos időpontot jelölnek ki a belépést illetően. A magyar–román viszonyt alapvetően befolyásolhatja július 1-től az, hogy Magyarország az EU soros elnökeként miként kommunikál, s hogyan tudja befolyásolni Románia – és a vele „csomagban” lévő Bulgária – előrelépését a schengeni témában. A román médiában két megközelítés van Magyarország hozzáállásával kapcsolatban. A magyar-, illetve az Orbán Viktor-ellenes sajtó azt sugallja, hogy Magyarország Ausztriával a háttérben egyetértve tulajdonképpen örül Románia schengeni kudarcának. A másik – Magyarország uniós politikáját elismeréssel tekintő – média-érvelés szerint a Béccsel jó viszonyt ápoló Budapest akár rá is tudja venni az osztrák kormányt a Bukaresthez való akadályoztató hozzáállás megváltoztatására. Elsősorban

a Szociáldemokrata Párt (PSD) berkeiben van egy olyan optimista elképzelés, miszerint Orbán Viktor „elintézi” az év második felében Románia teljes jogú Schengen-tagságát. Nem is kérdés, hogy bármilyen újabb pozitív elmozdulás a schengeni kérdésben jó pontokat hozhat a bukaresti kormánynak az akkor éppen zajló választási kampányban. Felértékelődhet a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) szerepe is, amelyet – Klaus Iohannis államfővel és az általa a háttérből irányított Nemzeti Liberális Párttal ellentétben – a PSD elfogad közvetítőként a magyar-román államközi viszonyban. Nem mellékes, hogy a magyar uniós elnökség első hónapjára esik Tusványos, így a tusnádi nyári szabadegyetem előtt ismét lehetőség adódhat egy, a tavalyihoz hasonló találkozóra Orbán Viktor és Marcel Ciolacu miniszterelnök között.

A román kormányfő és PSD-elnök jelenleg a legesélyesebb lehetséges államfőjelöltnek tűnik, bár az indulással kapcsolatos döntést várhatóan csak az utolsó pillanatban jelenti be, annak függvényében, hogy kik a potenciális ellenjelöltek. A szociáldemokraták érdeke egy olyan párharc az elnökválasztás második fordulójában, amelyben a PSD és a Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR) jelöltje e csap össze, mivel ebben az esetben a politikai elit „demokratikus” része felsorakozhat a szociáldemokrata jelölt mellett. Az RMDSZ számára ugyanakkor előnyösebb lenne a PSD és a PNL összecsapása a döntő menetben, hiszen akkor jóval erősebb alkupozícióban lenne a magyar szövetség. Számos felmérés jelzi, hogy Orbán Viktor elismertsége magas a románok körében is, így a Ciolacoval kialakított jó viszony a PSD-jelölt számára előnyt hozhat, annál is inkább, mert Kelemen Hunor RMDSZ-elnök is a szociáldemokraták vezetőjével van állandó kapcsolatban. Az elnökválasztási kampányban bármilyen pozitív jelzés a magyar miniszterelnök részéről a PSD-jelölt irányába mozgósíthatja az erdélyi magyarokat, de akár a román szavazók egy részét is. Ez is érdekeltté teheti a fő bukaresti kormánypártot a magyar-román viszony javítására. A PNL részéről ilyen jellegű érdek nincs, a párt inkább a liberális, „haladó” – korábban a Mentsétek meg Romániát támogató –, illetve a magyarellenes, most éppen az AUR-hoz vándorolt potenciális voksolók megnyerésére pályázik, egyik képbe sem fér bele a Magyarországgal való kapcsolatok erősítése. Ettől függetlenül pragmatikus, jó viszony építhető egyes PNL-es kormánytagokkal. Ilyen például Sebastian Burduja energiaügyi miniszter, korábban a párt egyik üstökösének tartott politikusa.

A kétoldalú államközi kapcsolatokban akadályt jelenthet az ellenzéki Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR), amely úgy képvisel egy agresszív magyarellenes politikát, hogy közben az erdélyi – főleg a székelyföldi – magyarok fülében jól csengő uniós kritikát fogalmaz meg, és minden elégedetlen társadalmi réteget hangosan igyekszik képviselni. Az AUR a felmérések szerint 10–12 mandátumot is szerezhet az európai parlamenti választásokon, s Giorgia Meloni révén igyekszik csatlakozni az Európai Konzervatívok és Reformisták parlamenti csoportjához. George Simion pártelnök szívélyesnek tűnő római találkozó keretében tárgyalt az olasz miniszterelnökkel. Az RMDSZ eközben az AUR-veszélyre is építi kampányát. A román sajtó próbálja összemenni az AUR-t és a Fideszt, mint egyazon táborhoz tartozó „szélsőséges, Európa-ellenes és Putyin-barát” pártokat, s ezáltal igyekszik politikailag kényes helyzetbe hozni a magyar kormánnyal és Orbán Viktorral kiegyensúlyozott kapcsolatokra törekvő erőket, elsősorban a PSD-t.

KKI 4:1**A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa**

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2024.

Szerkesztő:

BARABÁS T. JÁNOS – vezető elemző, Magyar Külügyi Intézet

Szerzők:

BARABÁS T. JÁNOS – vezető elemző, Magyar Külügyi Intézet

PÁSZKÁN ZSOLT – külső szakértő, Magyar Külügyi Intézet

ROSTÁS-PÉTER ISTVÁN – szerkesztő, Kolozsvári Rádió

PATAKY ISTVÁN – tudósító, Magyar Nemzet

Szöveggondozás: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Illusztráció:

<https://depositphotos.com>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Magyar Külügyi Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

Régebbi számaink elérhetőek a [MKI](#) honlapján.